



Viatjar a Malta: la importància de dir-se Ernest

Autor: Pau-Marc Riera i Albó

Data de publicació: 17-06-2024

En Pau-Marc Riera ens fa arribar les seves reflexions sobre el seu viatge a Malta, aquest desembre passat, organitzat per l'Institut Nova Història.

Aquesta analogia amb títol del gran literat i pensador Òscar Wilde (si ets i vols ser Ernest. O de dir-se catalans, si som i volem ser nacionalment i culturalment catalans), ens porta a la importància de viure, dignificar i reivindicar la cultura i la història que ens hauria de pertànyer. Ens hauria de pertànyer, perquè –siguem-ne conscients– ens ha estat segrestada. I si no fem per recuperar-la, ens haurà estat robada pels marcs nacional-estatals imposats al llarg dels segles XVIII, XIX i XX. I, si no espavilem, també del XXI.

Vull fer avinent aquestes reflexions després del viatge que vam fer amb la meva dona i un nodrit grup d'una vintena de persones, organitzat per En Jordi Bilbeny i els companys de l'Institut Nova Història, el passat desembre de 2023. Concretament, dels dies 2 al 5.

No és la primera experiència que tinc d'aquesta manera tan fascinant de viatjar. Ja fa força anys que la practiquem amb entitats com El Camí –iniciativa de l'estimat Xirinacs– i d'altres, com els abundants i veterans cercles d'excursionisme de tots els Països Catalans i els seus sòlids aplecs anuals.

Prèviament, ja havíem viatjat per Sicília en condicions similars. Pel nostre compte ho venim fent, també fa uns anys, pels Països Catalans i Occitans. Aprofitant la rica i extensa xarxa cultural de què disposem, sempre teixida per la societat civil d'aquesta gran Nació, extensa i mil·lenària que som. Amb l'ajuda d'aquest nostre gran i invencible exèrcit essencial i victoriós que és la cultura: la nostra manera de ser, de viure i de gaudir de la vida. Malgrat la violència exercida pels nostres ancestrals enemics i presumptes exterminadors. Els decadents exèrcits i potències nacionals i imperials que ens pretenen exterminar i depredar.

És per això que amb l'admirat mestre i amic Jordi Bilbeny vam comentar de fer-ho extensiu. I ara, doncs, us presento la meva reflexió de per què paga la pena aquesta manera de viatjar i viure i veure el món amb ulls catalans (com si se'n poguessin tenir altres d'aliens, sense deixar de ser el que som i el que volem ser).

Catalunya, els Països Catalans o, si li voleu dir, passant per la corda fluixa, Regne d'Aragó, que és el que més s'utilitza per abocar-nos al buit, no és una "petita nació", sinó una de les grans a Europa i la Mediterrània, sobretot reintegrant-la en el vell marc més ampli de tota la gran família occitana.

Patró comú: Sant Jordi.

Viatjar a Malta amb ulls catalans és començar a veure, des de la punta de l'iceberg, una immensa massa de realitat històrica, impossible d'amagar a una mirada clara i densa.

El seu passat, la seva actualitat, ens porta a la punta de llança de la cristiandat, avui més aviat mostra d'occidentalitat, que ens caracteritza com a cultura, des dels orígens. Arribant al límit. Ja que, la seva llengua, el maltès, conté la base àrab, sarraïna, fins i tot bizantina. Fins al punt que hom observa com a les seves cristianíssimes esglésies s'anomena el Déu cristià Al-là. Com no podria de ser d'altra manera, perquè Al-là és com es diu, en àrab, Déu.

Làpida sepulcral d'En Jeroni de Montoliu, a la Catedral de Sant Joan.

Hi podem veure molt en comú, amb tantes illes de la Mediterrània, i fins i tot les més nostrades, com ho són les Balears, i molt concretament Menorca. Que històricament també va ser sol·licitada com a seu dels ordes místico-militars i, concretament, els Cavallers del Temple. I, curiosament, també colonitzades per l'Imperi Britànic, en el cas de Menorca, durant un segle. Per mida i per molt més, Malta pot ser molt comparada a aquesta illa Balear. S'independitzà molt recentment (fins i tot, malgrat ella mateixa) de l'Imperi Britànic.

Única làpida que no és en llatí. És en català. La del Gran Prior de Catalunya Fra Nicolau Abrí Dezcallar.

Aquesta independència, i la seva adhesió al club de comerciants que és la Unió Europea, fa que la seva llengua, parlada per uns pocs centenars de milers de pobladors, sigui immediatament oficial en aquest organisme. Tot i que a semblança de la problemàtica de la nostra, avui es trobi fortament amenaçada per la llengua anglesa, en el cas de Malta. Ja que el seu capital turístic porta massivament immigració de tot el món. Per tant, és força més pràctica la potent i globalitzadora llengua anglesa que l'àmbit reduït i la dificultat dels forasters seva pròpia llengua.

Entrant a parlar del viatge en si, sorprèn, només d'arribada, que la seva menja nacional sigui el pa amb tomàquet i que es cuini molt sovint el conill de manera molt semblant a com es fa als Països Catalans.

La presència de paraules catalanes a la llengua maltesa és clara i característica, tot i que també cal destriar-la de la gens innocent confusió, com és habitual a tots els ports a on en la expansió comercial –cultural dels nostres consolats de mar–, que fa soterrar-les sota les consecutives runes abocades pels poders dominants successius, fins i tot si provenen del més proper sicilià. Tot plegat, ens empeny també a viatjar amb ulls conscients de catalanitat, o pel recentment instal·lat italià (tosca) o francès (occità o provençal).

Casualitats gràfiques. Coincidències lingüístiques. Cartell a la Cittadella de Victòria.

En tots aquests aspectes són imprescindibles els estudis i llibres dels germans Pere Alzina i Jordi Bilbeny. Un autèntic compendi, històric i cultural: una guia fins i tot turística. Una autèntica provocació, que ens il·lustra i convida, amb raó, a obrir els ulls al nostre passat històric i cultural, que no deixa de ser la clau del nostre present. Sobretot, ens convida a reivindicar amb la dignitat que ens correspon, com tots els pobles del món, la nostra petja i la nostra existència, amb tots els clarobscur i paradoxes que ens caracteritzen.

És per això que té vital importància viatjar pel món. I gaudir-lo com el que som i volem ser: Països Catalans.

Desencrostant les clapes imperials dels successius nacionalismes que ens volen soterrar mentre també reconeixem les nostres.

Barretines Catalanes com les Malteses. Aquí l'autor de l'article (esquerra) amb En Jordi Llobet.

A sobre, viatjar ens dóna motiu per viure, per integrar i redescobrir un patrimoni cultural i humà que ens pertany.

El coneixement, la cultura, la veritat, la llibertat, la igualtat i la fraternitat ens enriqueix i dignifica a tots.

Cal recuperar el que ens és propi i ens ha estat pres. Cal viatjar i veure món. I cal fer-ho amb els nostres ulls alliberats.

Pau-Marc Riera i Albó